

Lausunto
VATT/95/07.01/2021**Asiantuntijalausunto valtiovarainministeriölle**

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Asia Lausuntopyyntö ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi VN/5386/2020

Valtiovarainministeriö pyytää Valtion taloudelliselta tutkimuskeskukselta lausuntoa ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi julkiselle hallinnolle.

Ehdotus sisältää tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet julkiselle hallinnolle. Ehdotuksessa tavoitteet on jaettu neljään eri teemakokonaisuuteen: 1) Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö, 2) strategia ja toiminta, 3) tiedon hallinta ja 4) mahdollistajat.

Kokonaisuutena ehdotus sisältää noin 80 erilaista tavoitetta. Näin suuri määrä tavoitteita asettaa huomattavia paineita julkisen hallinnon organisaatioille. Lisäksi suuri osa tavoitteista on ehdotuksessa muotoiltu niin, ettei ole helppoa arvioida, miten tavoitteiden saavuttamista olisi mahdollista seurata. Tavoitteiden suuri määrä johtunee siitä, että osa tavoitteista vaikuttaa olevan pikemminkin konkreettisia toimenpiteitä kuin strategisia tavoitteita (esim. *Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on otettu osaksi tulossopimuksia*. tai *Kriittiset ja arvokkaat tietoaaineistot on määritelty ja tunnistettu*.) Tavoitteiden ja niiden saavuttamiseksi suunniteltujen toimenpiteiden välistä jakoa olisikin syytä täsmentää.

Teemojen 1-3 tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet edellyttävät paljon uusia toimia julkisen hallinnon organisaatioilta ja luovat uusia seuranta-, koordinaatio- ja ohjausvastuita vielä ehdotuksessa avoimeksi jäävälle taholle. Tavoitteita tukevat toimenpiteet edellyttävät siis todennäköisesti julkisen hallinnon organisaatioiden lisäresursointia. Tämän takia *Teeman 4: Mahdollistajat* päätavoitteet

- *Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on resursoitu riittävästi.*
- *Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on saatavilla kattavasti tukea ja opastusta eri muodoissa.*
- *Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen taso on korkea ja osaamisen kehittämiseen on tarjolla selkeitä koulutuspolkuja.*
- *Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on tarjolla avoimia alustoja, kehitysympäristöjä ja työkaluja.*

ovat oikeastaan edellytyksiä sille, että teemojen 1-3 tavoitteet on mahdollista tavoittaa, eivät niinkään itsenäisiä strategisia tavoitteita. Tätä olisi tarpeen selkeyttää ehdotuksessa.

Teeman 2 erilaiset tavoitteet ja toimenpiteet tukevat sitä, että *Tiedon hyödyntämisestä ja avaamisesta tulee selkeästi määritelty osa organisaatioiden strategista tavoiteasetantaa. Tiedon sekä sen*

hyödyntämisen ja avaamisen painoarvo ja prioriteetti organisaatioissa kasvaa merkittävästi. Tämän tavoitteen yhteydessä olisi hyödyllistä huomioida myös se, että tavoitteiden saavuttaminen osaltaan muuttaa myös viranomaisten ja julkisten organisaatioiden toimintaympäristöä. Tiedon avaamisen tavoitteet tarkoittavat organisaatioiden näkökulmasta myös sitä, että viranomaisten päätösten perusteista tai niiden taustalaskelmista keskustellaan aikaisempaa enemmän myös julkisuudessa. Tämä kehitys on ollut jo nähtävissä koronapandemian aikana esimerkiksi pandemian leviämistä koskeviin laskelmiin tai korotteiden turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Tämä korostaa viranomaisten asiantuntijaroolia ja edellyttää nykyistä enemmän valmiutta osallistua tietoa koskevaan kansalaiskeskusteluun.

Ehdotuksessa korostuu kaikille julkisille organisaatioille asetettavat tavoitteet tiedon hyödyntämisessä ja avaamisessa. Yhtä lailla tärkeää tietopohjan ja sen hyödyntämisen edistämisessä on se, että julkishallinnon aineistot saadaan nykyistä joustavammin ja laajemmin käyttöön sekä tutkimukseen että päätöksenteon valmisteluun. Sopiva strateginen tavoite voisi olla se, että Suomessa on maailman parhaat edellytykset tehdä julkishallinnon aineistoja hyödyntävää politiikanvalmistelua, selvitystyötä ja tutkimusta.

Tässä suhteessa keskeisiä toimenpidekokonaisuuksia ovat muun muassa panostukset julkishallinnon aineistojen saatavuuteen ja aineistoinfrastruktuuriin, luvanvaraisiin aineistoihin liittyvät prosessit, rahoitus ja hinnoittelu.¹ On tärkeää pystyä yhdistämään tietoaineistoja organisaatioiden välillä saumattomasti rakenteiden estämättä ja siten, että se mahdollistaa poikkihallinnollisen tiedon tehokkaan käytön. Myös kustannustehokkuuden näkökulmasta tavoitteen tulee olla kokonaisratkaisujen luominen erillisratkaisujen sijaan.

Helsingissä 30.4.2021

Mikael Collan
Ylijohtaja

Essi Eerola
Tutkimusjohtaja

---

¹ Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävän työryhmän loppuraportti (Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävän työryhmän loppuraportti, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:54) sisältää laajan joukon erilaisia konkreettisia toimenpide-ehdotuksia asian edistämiseksi.